

Aluehallintovirastojen vastuullisuusraportti 2022

Tämä on ensimmäinen vastuullisuusraporttimme ja koskee vuotta 2022. Julkaisemme raportin vuosittain.

Vastuullisuusraporttimme valmistelun on koordinoanut hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueemme. Kunkin raportoivan substanssivastuualueen johdon edustaja on ollut mukana valmistelutyössä. Vastuualueiden johtajat vastaavat oman toimialansa tavoitteiden raportoinnista.

Johdon katsaus

Vastuullisuus on kiinteä osa toimintaamme aluehallintovirastoissa. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää meiltä, että huomioimme vastuullisuusnäkökohdat entisestä vahvemmin johtamisessa ja päätöksenteossa. Vastuullisuusraportti kuvastaa kulloistakin aikaa, jota elämme.

Tähän vastuullisuusraporttiin olemme koonneet teemoja monialaisesta työstämme ja sen tavoitteista. Käsittelemme niitä konkreettisesti [neljän YK:n tavoitteen ja niiden alatavoitteiden kautta](#). Nämä tavoitteet olemme ottaneet ohjenuoraksemme vastuullisuustyössämme.

Monialaisuus ja poikkihallinnollisuus luovat perustan vastuullisuudelle, kun asioita tehdään kokonaisvaltaisesti ja eri näkökulmista. Viimeaikaisissa yhteiskunnallisissa muutoksissa laaja-alaisuus ja poikkihallinnollisuus ovat

korostuneet. Tästä hyvänä esimerkkinä on hyvinvointialueiden perustaminen, jossa uudistus koskee useita toimialoja.

Strategia suunnannäyttäjänämme

Aluehallinnon suunnan vuosille 2020–2023 määrittää AVI-ELY-strategia-asiakirja. Se on laadittu aluehallintovirastoille ja ELY-keskuksille yhteistyössä henkilöstön ja ohjaavien ministeriöiden kanssa. Seuraamme strategian toteutumista vuosittain.

Strategia kuvaa

- visiomme
- arvomme: asiakaslähtöisyys, asiantuntijuus ja yhteistyö
- toimintaympäristömme keskeiset muutokset, jotka meidän pitää huomioida toimintamme suunnittelussa
- lähivuosien strategiset painopisteet.

Vastuullisuus on vahvuutemme

Vuonna 2022 aluehallintovirastojen maine oli mittaushistoriansa korkeimmalla tasolla. Tämä ilmenee T-median tekemästä Luottamus ja maine -tutkimuksesta, joka kartoittaa mainettamme kansalaisten silmissä. Erityisen iloisia olemme siitä, että tutkimuksen mukaan vastuullisuus on vahvuutemme: toimimme oikein ja vastuullisesti ja huomioimme yhteiskunnan ja ympäristön.

Kestävä tulevaisuus syntyy toiminnasta ja yhdessä tehden – ihmisten kanssa. Vastuullisuus on matka, jossa kaikki ovat mukana.

Merja Ekqvist – Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Soile Lahti – Itä-Suomen aluehallintovirasto
Kaisa Ainasoja – Lapin aluehallintovirasto
Leena Räsänen – Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Marko Pukkinen – Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Terttu Savolainen – Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Aluehallintovirastot lyhyesti

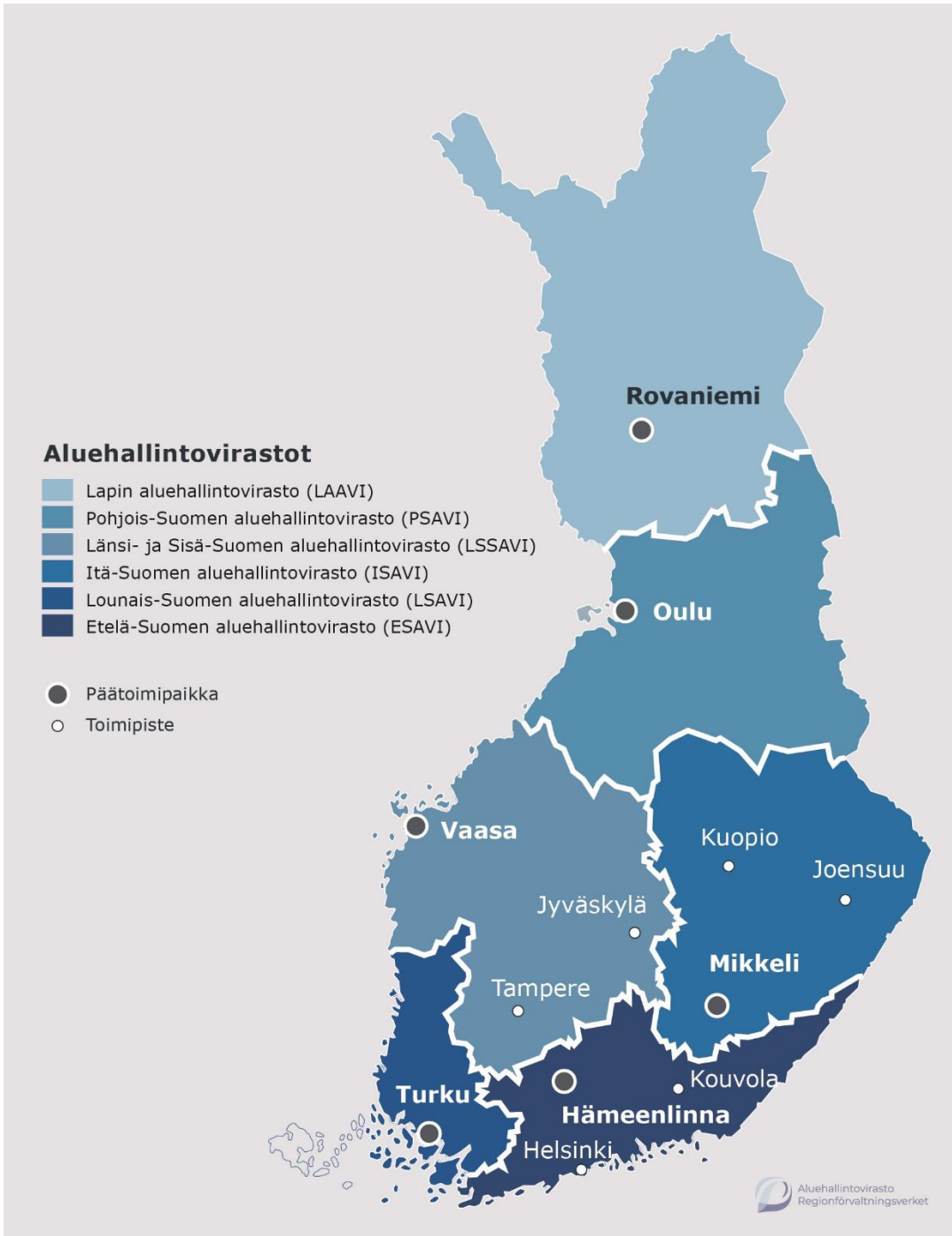
Edistämme perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla.

Myönnämme lupia ja hoidamme lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Toimintaamme ohjaavat lait sekä kahdeksan ministeriötä. Olemme valtionhallinnon edustajia alueilla.

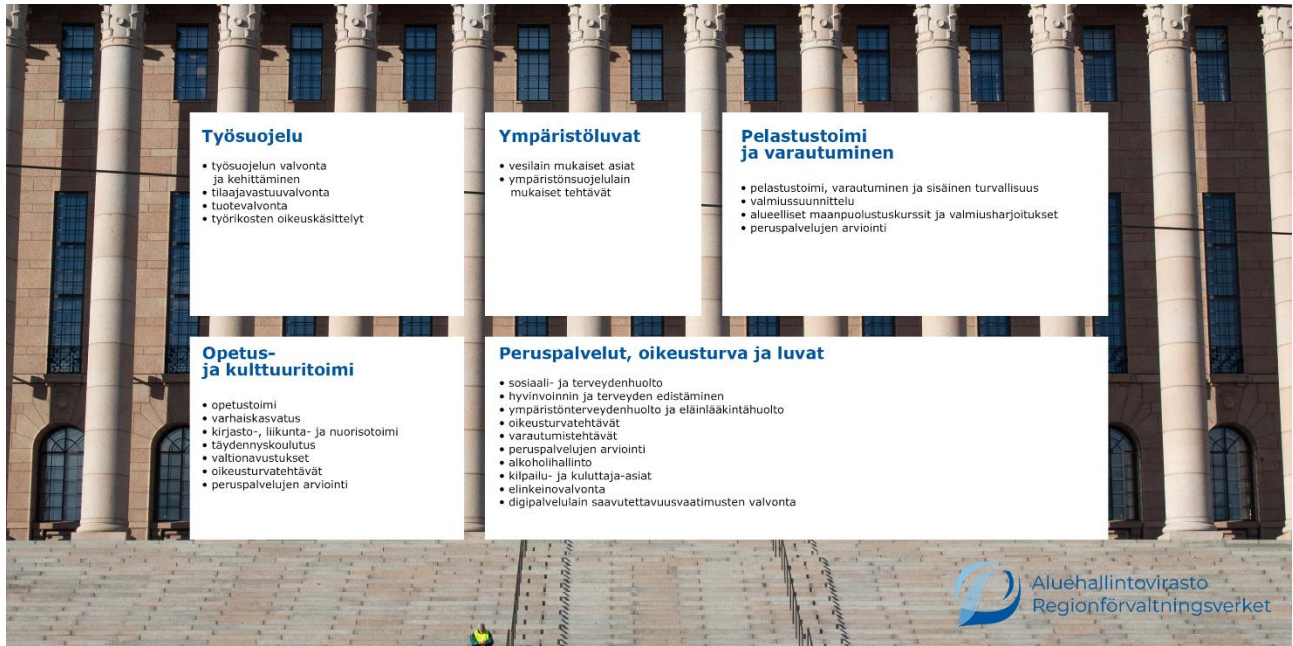
Manner-Suomessa on kuusi aluehallintovirastoa:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Lapin aluehallintovirasto
- Lounais-Suomen aluehallintovirasto
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

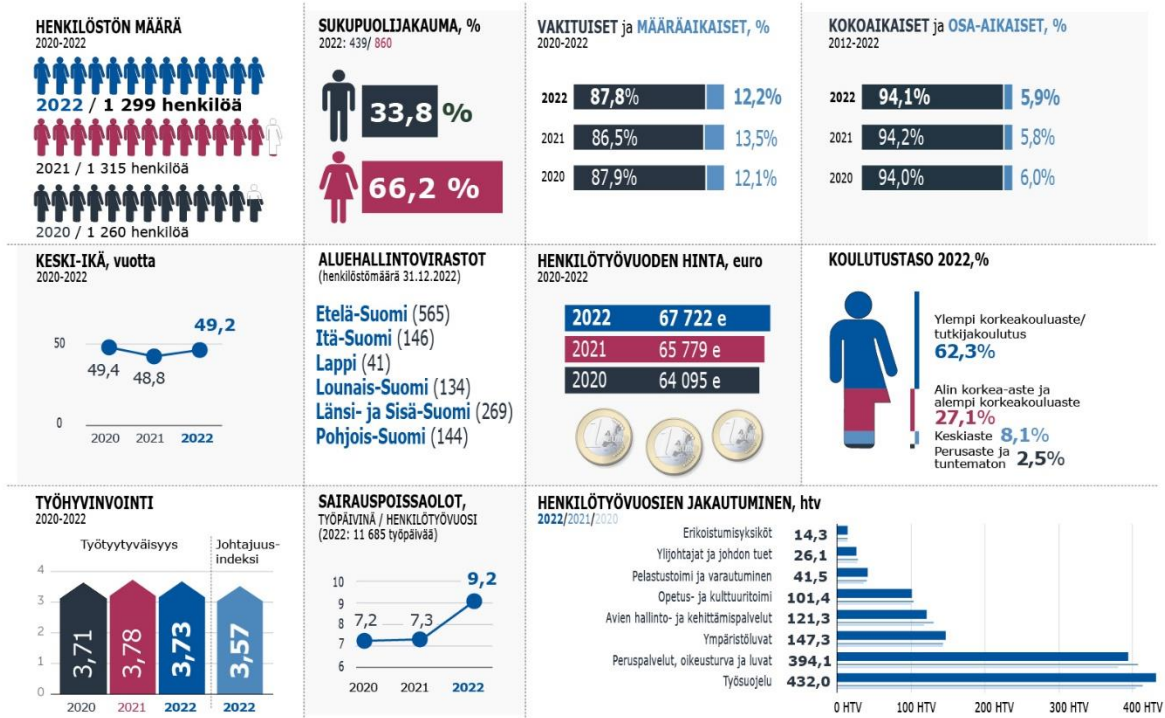
Aluehallintovirastoissa on kuusi vastuualuetta:

- hallinto- ja kehittämisspalvelut
- opetus- ja kulttuuritoimi
- pelastustoimi ja varautuminen
- peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
- työsuojelu
- ympäristöluvat.

Vuonna 2022 aluehallintovirastoissa työskenteli 1 299 henkilöä.

ALUEHALLINTOVIRASTOT HENKILÖSTÖ 2022

Lue lisää:

- [Aluehallintovirastot](#)
- [Tilinpäätös 2022](#)
- [Tulevaisuuskatsaus](#)

Olemme vastuullinen työnantaja

Panostamme aluehallintovirastoissa hyvän työntekijäkokemuksen vahvistamiseen. Se on tärkeä osa työnantajakuvamme edistämistä. Henkilöstömme viihtyminen, hyvinvointi ja sitoutuminen ovat meille tärkeitä asioita.

Kehittämislinjauksemme työnantajakuvan edistämisessä

Virastojemme yhteinen työnantajakuvan verkosto on tuottanut kehittämislinjaukset. Ne toimivat virastojemme, vastualueidemme ja eri toimintojemme strategisena selkänäojana työnantajakuvan edistämisessä vuosina 2023–2027.

Visio 2027

Avi on pidetty ja haluttu työnantaja

Avi houkuttelee ja pitää palveluksessaan ne alansa huiput, joille työn merkitys on tärkeää.

Avi tunnetaan erinomaisena työnantajana.

Potentiaalisille hakijoille on terävöitetty, minkälaista on työskennellä meillä, mitä teemme ja mitä mahdollisuuksia avi tarjoaa.

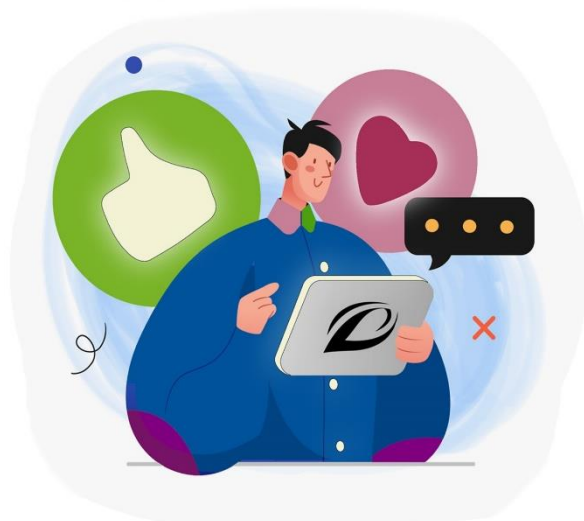
Avin henkilöstöä johdetaan tavalla, joka tukee sitoutumista ja töissä viihtymistä.

Hyvän työkuulttuurin rakentaminen on luonteva osa avilaisten arkea.

Kehittämislinjauksemme sisältävät tutkittuun tietoon perustuvia kehittämiskohteita, joihin aiomme aluehallintovirastoissa tarttua. Niistä osa koskee sisäistä kehittämistä, kuten kuuntelevan johtamisen ja henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista. Kehittämislinjauksemme tarjoavat myös tutkitun kuvan vahvuuksistamme. Niistä yksi liittyy aluehallintovirastolaisten vahvaan kokemukseen siitä, että teemme vastuullista työtä ihmisten arjen hyväksi.

Avissa on hyvä olla töissä

Teen merkityksellistä työtä.

Vaikutamme monin tavoin ihmisten ja alueiden arkeen. Yhdenvertaisuus, hyvinvointi, turvallisuus!

Työni on joustavaa.

Voin yhdistää työn ja vapaa-ajan joustavasti. Meillä hybridityö on arkea.

Minulla on kivat työkaverit

Työilmapiiri on meillä ystävällinen. Saan ja annan kollegiaalista tukea.

Voin luottaa työni jatkuvuuteen.

Suurimmalla osalla meistä on vakituinen virkasuhde.

Osaamisen teemavuosi 2022 aluehallintovirastolaisten kehittymisen tukena

Vuosi 2022 oli aluehallintovirastoissa osaamisen teemavuosi. Se liittyy kiinteästi AVI-ELY-strategian toimeenpanoon ja aluehallintovirastojen toiminnan vaikuttavuuteen yhteiskunnassa. Osaamisemme roolia korostavat tästä strategiasta nousevat toiminnalliset tavoitteemme, toimintaympäristömme nopea muuttuminen sekä asioiden ja ilmiöiden monimutkaistuminen. Näihin vastaaminen ja ennakointi edellyttävät jatkuvaa osaamisen kehittämistä ja uudistamista sekä laajaa verkottumista ja yhteistyötä.

Teemavuotemme tavoitteet olivat:

- tunnistaa ja ennakoida tulevaisuuden osaamistarpeita
- tehdä näkyväksi aluehallintovirastolaisten monipuolinen osaaminen
- tukea osaamisen kehittämistä ja kehittymistä
- mahdollistaa ja tukea osaamisen jakamista ja yhdessä oppimista
- oivalluttaa ja mahdollistaa työssä onnistuminen.

Vastuullisuustavoitteemme

- YK:n tavoite 3: taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille.
- YK:n tavoite 4: taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.
- YK:n tavoite 8: ihmisarvoinen työ ja talouskasvu.
- YK:n tavoite 16: edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin, rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.

Tavoitteemme perustuvat YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin (Agenda 2030 -toimintaohjelma).

Olemme tunnistanee päätavoitteille asetetuista alatavoitteista olennaisimmat. Käytämme niitä raportointimme tarkentamiseen.

3 TERVEYTTÄ JA
HYVINVOINTIA

4 HYVÄ
KOULUTUS

8 IHMISARVOISTA
TYÖTÄ JA
TALOUSKASVUA

Lisäksi olemme lisänneet seuraavat laajemmat tavoitteet ehdollisiksi:

- YK:n tavoite 10: vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.
- YK:n tavoite 13: toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.
- YK:n tavoite 17: tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.

Raportoimme näistä mahdollisesti tulevaisuudessa.

Kestävä kehitys

Aluehallintovirastot ovat keskeinen toimija alueilla suomalaisessa yhteiskunnassa. Siksi meillä on merkittäviä mahdollisuuksia edistää kestävää kehitystä.

Vastuullisuusraporttimme avulla viestimme, miten edistämme omalla toiminnallamme kestävää kehitystä. Keskiössä ovat tavat ja käytännöt, joilla toteutamme lakisääteisiä tehtäviämme. Vastuullisuusraporttimme auttaa myös meitä itseämme seuraamaan, organisoimaan ja kehittämään kestävä kehityksen eteen tehtävää työtä.

Tavoittelemme hiilineutraaliutta

Kestävä kehitys on olennainen osa aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten yhteistä strategiaa vuosille 2020–2023. "Tavoittelemme hiilineutraaliutta" on yksi

strategian painopisteistä. Vastuullisuusraporttimme tukee strategian toteutumista.

Aluehallintovirastojen kannalta keskeistä on

- ilmastotyön tunnistaminen ja kehittäminen
- yhteistyön tiivistäminen ELY-keskusten kanssa
- hiilineutraaliuden edistäminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Perustimme tammikuussa 2021 AVI-ELY-ilmastoryhmän. Sen pitkän aikavälin tavoitteena on tehdä vaikuttavaa ilmastotyötä siten, että ilmastoasiat kytetään tulosohjaukseen. Toisena tavoitteena on tehdä sekä poikkihallinnollista että vastuualueiden välistä ilmastoyhteistyötä aluehallinnossa. Emme ole sitoneet ryhmän toimintaa strategiakauteen, vaan se toimii toistaiseksi.

Olemme AVI-ELY-ilmastoryhmässä valmistelleet vuoden 2022 aikana aluehallintovirastojen ilmastotyötä kuvaavan infograafin.

Tapausesimerkki: Metsäpalojen tähystyslentoihin liittyvät tehtävät

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto järjesti metsäpalojen lentotähystystoiminnan koko Suomen alueella. Lentotähystystoiminnalla pyritään havaitsemaan alkavat metsäpalot jo varhaisessa vaiheessa, jotta niiden leviäminen laajoiksi paloiksi saataisiin estettyä.

Lentoja suoritettiin kauden aikana yhteensä 392 kertaa vuonna 2022. Lennoilla havaittiin maasto- ja muita paloja 95 kertaa. Pelastustoimen yksiköitä opastettiin kohteeseen 15 kertaa.

Toiminnalla pienennettiin merkittävästi ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvien suurien metsäpalojen riskiä. Laajat, pitkäkestoiset metsäpalot kuormittavat lisäksi yhteiskunnan resursseja.

Lue lisää:

- [Strategia-asiakirja](#)

Terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille

YK:n tavoite 3: taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille.

Alatavoite 3.5: tehostaa päihteiden, mukaan lukien huumeiden ja alkoholin, väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa.

Alatavoite 3.8: saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto, mukaan lukien turva taloudellisilta riskeiltä, pääsy laadukkaiden ja olennaisten terveydenhoitopalvelujen piiriin sekä turvalliset, tehokkaat, laadukkaat ja edulliset välttämättömät lääkkeet ja rokotukset kaikille.

Alatavoite 3.a: tukea tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen täytäntöönpanoa kaikissa maissa tarpeen mukaan.

Ohjaamme kuntia tupakkalain toimeenpanossa (alatavoite 3.a)

Tupakkalain mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on ohjata kuntia lain toimeenpanossa. Käytännön valvontatyö hoidetaan kunnissa ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköissä.

Kuntien tehtävänä on valvoa tupakan myyntiä ja mainontaa tekemällä tarkastuksia myyntipaikkoihin. Lisäksi kunnat valvovat tupakointikieltoja esimerkiksi koulujen, päiväkotien ja yleisten uimarantojen tarkastusten yhteydessä. Kunnat myöntävät myös tupakan myyntilupia.

Kunta voi kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön parvekkeilla ja huoneistojen sisätiloissa, jos asuntoyhteisö hakee kieltoa.

Mitä tarkoittaa käytännössä, että aluehallintovirastot ohjaavat kuntia?

- Järjestämme kunnille ohjaustilaisuuksia yhteistyössä Valviran kanssa.
- Arvioimme ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden tupakkalain mukaisia valvontasuunnitelmia.
- Teemme arviointi- ja ohjauskäyntejä valvontayksiköihin.

Valvomme kuntien ja hyvinvointialueiden ehkäisevän päihdetyön lainmukaisuutta ja ohjaamme kuntia (alatavoite 3.5)

Pystymme parhaiten tehostamaan päihteiden väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa siten, että varmistamme kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiset ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön rakenteet.

Hoidamme tehtäväämme kestävän kehityksen Agenda 2030:n mukaisesti: "Ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen." Kun vähennämme eriarvoisuutta, voimme tukea välillisesti äärimmäisen köyhyyden vähentymistä ja ihmisten hyvinvointia ekologisesti kestäväällä tavalla.

Mitä aluehallintoviraston valvonta käytännössä tarkoittaa?

Valvontamme keskeisiä keinoja ovat

- ennakollinen valvonta
- suunnitelmaperusteinen valvonta
- jälkikäteinen valvonta
- valvontaan liittyvä ohjaus:
 - ohjauskirjeet
 - tiedotteet

- o ohjauskäynnit
- o arviointikäynnit
- o informaatio-ohjaus (esimerkiksi koulutustilaisuudet)
- o suunnitelmallinen valvonta, joka on Valviran ja aluehallintovirastojen valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaista
- o aluehallintovirastojen poikkihallinnollinen sidosryhmäyhteistyö.

Ehkäisevällä päihdetyöllä on oma toimintaohjelmansa, joka tukee kunnissa ja hyvinvointialueilla tehtävää lakisääteistä työtä. Myös tupakkavalvonnalla ja valtion alkoholihallinnolla on omat valtakunnalliset valvontaohjelmat, joiden tavoitteena on ehkäistä tupakasta ja alkoholista aiheutuvia haittoja.

Ketkä tekevät ehkäisevää päihdetyötä?

Valvontaviranomaiset tekevät ehkäisevää päihdetyötä pääosin ennakkollisesti ja suunnitelmaperusteisesti. Tehtäviä hoitavat tiiviissä yhteistyössä kaikki aluehallintovirastot, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Valvira sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö:

- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö johtaa työtä valtakunnallisesti.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa työn kansallisesta kehittämisestä ja ohjauksesta.
- Aluehallintoviranomaiset toimivat alueilla yhdenmukaisesti. He ohjaavat ja valvovat kuntien sekä hyvinvointialueiden ehkäisevää päihdetyötä. Näin voidaan varmistaa, että toimenpiteet ovat alueellisesti yhdenvertaisia.

Kestävän kehityksen edistäminen aluehallintovirastoissa

Pyrimme jättämään kestäväan kehitykseen kädenjälkemme siten, että peruspalvelut ovat turvalliset ja alueellisesti yhdenvertaisesti saatavilla. Varmistamme, että valvontakohteemme tekevät omavalvontaa ja käyttävät ennaltaehkäiseviä menetelmiä. Näin vaikutamme kestäväan kehitykseen ja sen haasteisiin.

Jalanjälkemme puolestaan pyrimme jättämään kestäväan kehitykseen siten, että toimintamme on ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullista. Nykyinen resursointi on välttämätön asetettujen tavoitteiden ja tehtävien näkökulmasta. Työmme tukee ihmiskunnan turvallista ja oikeudenmukaista tilaa, terveellistä elämää ja hyvinvointia kaikenikäisille.

Miten mittaamme tavoitteidemme saavuttamista?

Tavoitteemme on tehostaa päihteiden (huumeet ja alkoholi mukaan lukien) väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa. Keskeisin keinomme tavoitteen saavuttamiseksi on varmistaa, että kuntien ja hyvinvointialueiden ehkäisevän päihdetyön rakenteet ja sisällöt ovat lainmukaiset.

Teemme yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa joka kolmas vuosi kyselyn, joka sisältää rakenteita ja sisältöjä koskevia seurantamittareita.

Hyvinvointialueilla keskeisiä mittareita ovat toimivat lakisääteiset rakenteet, palvelut ja omavalvonta.

Tapausesimerkki: aluehallintovirastojen valvonta vauhditti ehkäisevän päihdetyön kehitystyötä kunnissa

Kunnat ovat kehittäneet ehkäisevän päihdetyön rakenteita vuosien varrella hyvään suuntaan aluehallintovirastojen ja Valviran ohjauksessa. Työ on ollut ja on vaikuttavaa.

Aluehallintovirastojen ja Valviran vuonna 2021 tekemän valvonnan kohteena oli 62 kuntaa. Niistä 35 nimesi ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavan lakisääteisen toimielimen, joka oli puuttunut.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023, ja siitä lähtien ehkäisevä päihdetyö on kuulunut myös niiden lakisääteisiin tehtäviin. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä ajatellen on ollut tärkeää, että kunnat ovat saattaneet lakisääteiset vastuunsa kuntoon valvontaviranomaisten ohjauksessa ennen hyvinvointialueiden toiminnan aloitusta. Näin kunnat ja hyvinvointialueet ovat voineet – ja voivat jatkossakin – toteuttaa ehkäisevän päihdetyön palveluita vaikuttavammin.

Lue lisää:

- [Aluehallintovirastojen ohjauskirje \(avi.fi\)](#)
- [Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille \(julkari.fi\)](#)
- [Ehkäisevän päihdetyön rakenteet kunnissa ovat vahvistuneet – tuloksia vuosien 2020 ja 2016 kuntakyselyistä \(julkari.fi\)](#)
- [Hyvinvointialueilla on ensisijainen vastuu sote-valvonnasta - Aluehallintovirasto \(avi.fi\)](#)
- [Valvonta vauhditti ehkäisevän päihdetyön kehitystyötä kunnissa | Aluehallintovirasto/Regionförvaltningsverket \(sttinfo.fi\)](#)

Valvomme hyvinvointialueita ja yksityisiä palveluntuottajia (alatavoite 3.8)

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan pitää varmistaa omavalvonnallaan, että se hoitaa tehtävänsä lainmukaisesti ja noudattaa tekemiään sopimuksia. Omavalvonnassaan sen on varmistettava erityisesti palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta toteutetaan osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Lain mukaan valvomme aluehallintovirastossa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen

lainmukaisuutta. Lisäksi annamme valvontaan liittyvää ohjausta. Tuemme hyvinvointialueita niiden omassa valvontatehtävässään. Autamme hyvinvointialueita myös vahvistamaan omaa valvontarooliaan ensisijaisena valvojana.

Valvontamme piiriin kuuluvat potilaan hoitoon liittyvän lääkehoidon asianmukainen toteutuminen ja kansalliseen rokotusohjelmaan sisältyvien tai muiden lakisääteisten rokotusten tarjoaminen kansalaisille. Näihin palveluihin liittyvät puutteet tulevat vireille muun muassa kanteluina tai epäkohtailmoituksina.

Valvomme terveydenhuollon organisaatioita ja ammattihenkilöiden toimintaa myös reaktiivisesti, kantelujen ja epäkohtailmoitusten käsittelyn avulla.

Meillä ei ole toimivaltaa asiakasmaksuissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma 2020–2023

Valvontaohjelmien avulla yhdenmukaistamme Valviran kanssa valtakunnallisesti lupa-, valvonta- ja ohjauskäytäntöjä. Valvontaohjelmien tavoitteena on parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lisäksi niiden tehtävänä on varmistaa, että palvelut järjestetään yhdenvertaisesti, saavutettavasti, laadukkaasti ja turvallisesti.

Olemme valmistelleet yhteistyössä Valviran kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2020–2023. Sen teemana on hyvinvointialueiden järjestämisvastuun sekä siihen liittyvän omavalvonnan toteutuminen. Teeman mukaisesti ennakkollisen viranomaisvalvonnan painopiste on toimintayksiköiden omavalvonnan edistämisessä, tukemisessa ja varmistamisessa.

Osana valvontaohjelmaamme teemme vuonna 2023 arviointikäyntejä hyvinvointialueille yhdessä Valviran kanssa. Niiden tavoitteena on erityisesti hyvinvointialueen omavalvonnan vahvistaminen ja tukeminen. Ohjaus- ja arviointikäynneillämme saamme tietoa, miten hyvinvointialue on varmistanut palvelujensa saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden ja laadun sekä asiakkaiden yhdenvertaisuuden (ennalta valituissa painopisteissä, kuten hoitoon pääsyssä). Voimme myös arvioida heidän valvontansa vaikuttavuutta ja oman toimintansa kehittämistä. Keräämme ohjaus- ja arviointikäynneistämme palautetta, jotta voimme arvioida valvontaohjelmamme vaikuttavuutta.

Vuonna 2023 arvioimme suunnitelmallisessa valvonnassamme ensisijaisesti hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta ja omavalvonnan toteutumista. Valvontaohjelman mukainen, pitkäjänteinen valvonta on kuitenkin vain osa valvontakokonaisuuttamme.

Vuoden 2023 mittarimme on ohjaus- ja arviointikäyntien toteutuminen

Hyvinvointialueiden täytyy järjestää ja tuottaa palvelunsa lainmukaisesti. Niiden pitää tehdä tehtäviensä ja palvelujensa omavalvontaa osana niiden järjestämistä ja tuottamista. Ohjaus- ja arviointikäyntiemme tavoitteena on erityisesti hyvinvointialueen omavalvonnan vahvistaminen ja tukeminen. Käynneillä saamme tietoa, miten hyvinvointialue on varmistanut palvelujensa saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden, laadun ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden.

Mittarinamme on myös muun muassa hoitoon pääsyn toteutuminen. Saamme hoitoon pääsyn tilastot Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselta ohjaus- ja arviointikäyntejämme varten. Hyödynnämme näitä tilastoja keskustelun pohjana, kun arvioimme hyvinvointialueiden omavalvontaa.

Omavalvontaprosessin mittarina on, miten systemaattisesti omavalvonta on organisoitu ja miten se toteutuu käytännössä. Olemme keränneet nämä tiedot hyvinvointialueilta kuluvana vuonna kyselyllä, joka koski ohjaus- ja arviointikäyntejämme.

Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2023. Sen vuoksi käytettävissämme ei ole mittareihin liittyvää seurantatietoa tavoitteista vuodelta 2022.

Lue lisää:

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ([612/2021](#), järjestämislaki) [42 § 2 momentti](#) ja [40 § 1 momentti](#)

Täydennyskoulutusta ja informaatio-ohjausta kasvatuksen ja opetuksen parissa toimiville

Tavoite 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Alatavoite 4.7: varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestäväen kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestäväen kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.

Aluehallintovirastojen opetus- ja kulttuuritoimen vastualueet ovat tunnistanee oman toimialansa näkökulmasta merkittäväksi YK:n kestäväen kehityksen tavoitteeksi tavoitteen 4 ja sen alatavoitteen 4.7. YK:n indikaattorilistauksessa on ehdotettu kyseisen alatavoitteen edistymisen mittariksi maailmankansalaisuuskoulutuksen ja kestäväen kehityksen koulutuksen laajuus

- kansallisissa koulutuspolitiikoissa
- opetussuunnitelmissa
- opettajankoulutuksessa
- opiskelijoiden arvioinnissa.

Aluehallintovirastoissa emme voi toimivaltamme puitteissa vaikuttaa edellä mainittuihin teemoihin. Voimme kuitenkin täydennyskoulutuksen ja informaatio-ohjauksen keinoin lisätä oman hallinnonalamme henkilöstön valmiuksia edistää alatavoitteessa mainittuja teemoja. Järjestämme aktiivisesti täydennyskoulutus- ja informaatio-ohjaustilaisuuksia kasvatuksen ja opetuksen parissa toimiville.

Koulutustilaisuutemme rahoitetaan aluehallintovirastoille osoitetulla toimintamäärärahalta. Emme tavoittele toiminnallamme taloudellista hyötyä, ja osallistuminen on osallistujille maksutonta.

Tilaisuuksien lukumäärät edistymisen mittareina

Aluehallintovirastot voivat osana toimintaansa järjestää täydennyskoulutusta ja antaa informaatio-ohjausta. Tähän perustuen päätimme käyttää mittarina täydennyskoulutus- ja informaatio-ohjaustilaisuuksien lukumäärää sekä niiden tavoittamaa osallistujamäärää.

Opetus- ja kulttuuritoimen vastualueemme ovat järjestäneet vuonna 2022 yhteensä 89 täydennyskoulutus- tai informaatio-ohjaustilaisuutta, joissa on käsitelty tavoitteessa 4 mainittuja teemoja. Tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä 5 535 henkilöä.

Olemme keränneet tietoja ensimmäistä kertaa vuoden 2022 toimintaa kuvaavista tiedoista. Tästä johtuen emme pystyneet luomaan kattavaa aikasarjaa ensimmäiseen raporttiin, vaan aikasarjan rakentaminen alkaa käsillä olevasta raportoinnista.

Kolme tapausesimerkkiä järjestämistämme koulutuksista

Etelä-Suomen aluehallintovirasto järjesti yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen ja muiden yhteistyötahojen kanssa tilaisuuden Kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus koulussa. Koulutuksessa käsiteltiin monimuotoisuuden hyödyntämistä eri aloilla. Koulutukseen osallistuneet saivat tietoa Mentoring for Future -hankkeesta ja siitä, kuinka hanke edistää kulttuurista moninaisuutta. Lisäksi koulutuksessa annettiin tietoa moninaisuutta tukevista toimista ja hyödyistä kouluissa sekä konkreettisia esimerkkejä siitä, miten koulun kulttuurista moninaisuutta voi edistää. Koulutus oli suunnattu peruskoulujen henkilöstölle. Siihen osallistui 31 henkilöä.

Lapin aluehallintovirasto järjesti Saamelaistietoa opetuslalle -koulutuksen, jota olivat mukana järjestämässä

- Saamelaiskäräjät
- Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto
- Nuorten Akatemia
- opetuksen pilottihanke, jota koordinoi Saamelaiskäräjät, hallinnoi Utsjoen kunta ja joka hyödyntää etäyhteyksiä.

Koulutuksessa tarjottiin saamelaistietoa opetuksen järjestäjille ja opetuslalla toimiville. Kaksiosaisen koulutuksen ensimmäisessä osassa käsiteltiin saamelaisoppilaiden kielellisiä ja muita oikeuksia kouluissa. Lisäksi kerrottiin, kuinka saamelaistiedon lisäämisellä voidaan vaikuttaa näiden oikeuksien toteutumiseen. Koulutuksessa käytiin läpi, kuinka koulut voivat hyödyttää saamelaistietoutta opetuksessa. Osio oli tarkoitettu opetuksen järjestäjille sekä koulujen henkilöstölle, kuten koulunkäynninohjaajille, opettajille, koordinaattoreille, rehtoreille ja johtajille. Toinen osio oli pedagoginen, ja se oli suunnattu koulunkäynninohjaajille ja opettajille. Osiossa annettiin käytännön vinkkejä saamelaistiedon tuomisesta osaksi kaikkien opetusta. Lisäksi käytiin läpi Dihtosis-menetelmäpakkaa ja muita välineitä saamelaistiedon opettamiseen. Tavoitteena oli tarjota tietoutta saamelaisuudesta ja saamelaisoppilaiden oikeuksista. Koulutuksen kohderyhmänä olivat opetuksen järjestäjät sekä koulujen henkilöstö. Koulutukseen osallistui 46 henkilöä.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto järjesti koulutuksen Koulu kestävää tulevaisuutta rakentamassa. Kestävä kehitys on aikamme suuri haaste, johon koulun on vastattava. Se haastaa meidät etsimään uusia ratkaisuja, muuttamaan totuttuja tapoja toimia ja vaikuttamaan kasvattajan roolissamme. Koulutus vahvisti opetusalan ammattilaisten sisällöllistä ja pedagogista osaamista kestävän kehityksen teemoista sekä antoi välineitä, vauhtia ja vertaistukea kestävän kehityksen työn kehittämiseen omassa koulussa. Koulutuksen järjestettiin yhteistyössä Plan International Suomen kanssa. Koulutukseen osallistui 9 henkilöä.

Reilu ja turvallinen työelämä

YK:n tavoite 8: ihmisarvoista työtä ja talouskasvua.

Alatavoite 8.8: suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille, mukaan lukien siirtotyöläisille, erityisesti naisille ja epävarmassa työsuhteessa oleville.

Työsuojelun vastualueilla lakisääteisenä perustehtävänä on huolehtia ja edistää reilua ja turvallista työelämää suomalaisessa yhteiskunnassa.

Viime vuosina olemme saaneet resursseja erityisesti ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden työsuhteiden ja työolojen valvontaan.

Olemme tunnistanee yhteistyössä sidosryhmien kanssa muita heikommassa asemassa olevia työntekijäryhmiä. Näitä ovat esimerkiksi nuoret ja reilun työelämän pelisääntöjä heikosti tuntevat ihmiset. Huomioimme nämä erityisryhmät paitsi valvonnassamme myös viestinnässämme. Kehitämme heidän kohtaamiseensa edelleen uusia lähestymis- ja vaikuttamistapoja käytettävissämme olevien resurssien puitteissa. Tällä hetkellä on epäselvää, miten resursseja on jatkossa käytettävissämme.

Miten toimintamme vaikuttaa yhteiskunnallisesti?

Toimintamme tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuusjohtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikkatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät. Pyrimme vaikuttamaan toiminnallamme myös siihen, että työsuhteiden ehtoja noudatetaan paremmin ja harmaa talous vähenee. Nämä tavoitteet koskevat kaikkia työntekijäryhmiä, myös haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä.

Kun valitsemme tarkastettavia työpaikkoja, käytämme riskienarviointia. Yksi riskiin vaikuttava tekijä voi olla haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden määrä.

Miten mittaamme tavoitteemme saavuttamista?

Seuraamme työsuojelutarkastustemme määrää, joilla valvomme

- työn psykososiaalista kuormitusta
- tapaturmien sekä kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten tekijöiden riskienhallintaa
- työelämän pelisääntöjen valvontaa.

Edistymistä mittaavat mittarit vuonna 2022:

- Työsuojelutarkastukset (kpl), joilla on käsitelty työpaikan kuormitustekijöitä sekä varmistettu työterveyshuollon asiantuntemuksen hyödyntäminen, 561 työsuojelutarkastusta
- Työsuojelutarkastukset (kpl), joilla on varmistettu tapaturmariskien hallinta, biologisten tekijöiden hallinta, kemiallisille tekijöille altistumisen hallinta tai fyysisen kuormituksen hallinta, 663 työsuojelutarkastusta
- Työsuojelutarkastukset (kpl), joilla on käsitelty työelämän pelisääntöjen noudattaminen, 158 työsuojelutarkastusta

Lue lisää:

- [Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu](#)

Vireille tulleet asiat julki kahdessa viikossa

YK:n tavoite 16: edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.

Alatavoite 16.6: kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

Ympäristölupavastuualueet ovat valtion lupaviranomaisia ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa hakemusasioissa.

Käsittlemämme hakemusasiat ovat pääsääntöisesti julkisia. Turvaamme julkisuuden siten, että tiedotamme vireille tulleista asioista. Lisäksi julkaisemme asioita koskevat tiedot Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelussa. Se toimii myös julkisten tiedoksiantokuulutusten julkaisualustana.

Olemme aktiivisesti mukana Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelun kehittämistyössä, jotta se olisi yleisölle mahdollisimman helppokäyttöinen ja selkeä. Julkaisemme tietopalvelussa vireille tulleen asian tiedot heti, kun olemme määritelleet sille käsittelykokoonpanon. Tavoitteenamme on, että julkaisemme hakemuksen tiedot kahden viikon kuluessa hakemuksen vireille tulosta.

Miten mittaamme tavoitteidemme saavuttamista?

Mittaamme toimintamme avoimuutta ja läpinäkyvyyttä vertaamalla julkaistujen ja ei-julkaistujen hakemusasioiden lukumäärää.

Edistymistä mittaavat mittarit vuonna 2022:

- Julkaistuja hakemusasioita 768 kappaletta
- Ei julkaistuja hakemusasioita 64 kappaletta

Tapausesimerkki: henkilötietojen peittäminen tietopalvelussa julkaistavista asiakirjoista

Hakemusasiakirjoissa on usein henkilötietoja, joita ei voi julkaista Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelussa henkilötietosuojan vuoksi. Tällaisten asiakirjojen julkaiseminen edellyttää, että niissä olevat henkilötiedot peitetään. Tämä aiheuttaa hyvin suuren työmäärän. Olemme kuitenkin toistaiseksi tehneet näin, jotta olemme voineet turvata hakemusasioiden avoimuuden ja läpinäkyvyyden.

Toimintamme tehokkuutta olisi mahdollista parantaa ja työmäärää vähentää Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelua kehittämällä. Tämä voisi toteutua esimerkiksi siten, että asiakirjojen katselijan olisi tunnistauduttava ja osoitettava henkilötietoja sisältävien asiakirjojen käsittelyoikeutensa. Näin säästettäisiin huomattavasti asiakirjojen editointiin kuluva työaika. Ongelmana voi tällöin olla se, että järjestelmä ei enää täytä ympäristötietodirektiivin vaatimusta. Sen

mukaan ympäristötieto täytyy saattaa pyynnön esittäjän saataville ilman, että pyynnön esittäjän on perusteltava pyyntönsä.

Toimintamme jalanjälkiä

Toimitilat

Merkittävän osuuden toimintamme ilmastopäästöistä aiheuttavat käytössämme olevat toimitilat. Valtion toimitilastrategiaa noudattamalla pyrimme kuitenkin kohti vähäpäästöisyyttä ja hiilineutraaliutta, esimerkiksi ekologisemman korjausrakentamisen kautta.

Valtion kiinteistöissä sähkö tuotetaan jo sataprosenttisesti uusiutuvista lähteistä. Lämmityksessä uusiutuvan energian osuus on nyt 83 %. Aluehallintovirastot ovat olleet mukana valtion energiansäästöohjelmassa vuoden 2022 lopusta lähtien.

Tehokkaampaa tilankäyttöä yhteisillä työympäristöillä

Osallistumme useilla paikkakunnilla yhteisten työympäristöjen hankkeisiin, joissa pyritään optimoimaan asiakaspalvelun ja julkisen hallinnon toiminnallisuus, tuottavuus, taloudellisuus ja yhteiskäyttöisyys.

Syksyn 2022 ja kevään 2023 toimistotilojen käyttöastemittauksissa pystyttiin jo toteamaan, että aluehallintovirastoissa tilojen käyttöaste jäi 10–30 prosenttiin. Koronapandemian aikana 2020–2022 monipaikkainen etä- ja hybridityö omaksuttiin aluehallintovirastoissa ehkä kaikista laajimmin valtionhallinnossa.

Yhteisissä työympäristöissä tilojen todellinen käyttö ratkaisee jatkossa myös niihin sitoutuvat menot, kun vuokria ja palveluita maksetaan htv-perusteisesti aiempien neliöjyvitysten mukaan. Koko valtioyhteisö voi tehostaa tilankäyttöä. Näin pääsemme aiemmista tuhlailevista jopa yli 30 neliön keskimääräisistä tilatehokkuuslukemista helpostikin laskennallisiin alle 10 neliön lukemiin. Samalla myös energiankulutus ja päästöt vähenevät liki samassa suhteessa. Aluehallintovirastoissa olemme vähentäneet tasan 30 % lämmitettävää kokonaispinta-alasta kolmessa vuodessa (vuoden 2020 tammikuusta vuoden 2023 tammikuuhun). Edelleen meidän on mahdollista luopua vajaakäyttöisistä tiloista. Toimitilojen järjestämisessä vahvat periaattemme ovat taloudellisuus, turvallisuus, työhyvinvointi, ergonomia ja sisäilmakysymykset.

Lisätietoa valtion toimitilojen käytöstä vuonna 2022 [tutkihallintoa.fi](https://www.tutkihallintoa.fi) -sivustolta.

Hankinnat

Kolme suurinta konsernitoimijaa ovat myös euromääräisesti aluehallintovirastojen kolme suurinta toimittajaa. Niiden osuus on 2/3 ostolaskujen euroista sekä hiilijalanjäljestä.

Senaatti-kiinteistöt vastaavat valtion tilahallinnosta. Valtion hankintadatan perusteella vuonna 2022 aluehallintovirastojen kaikkien toimittajien muodostamasta hiilijalanjäljestä 45 % oli Senaatin. Esimerkiksi raportoidut polttoaineostot virkamatkoilla muodostivat vain noin kymmenesosan hiilijalanjäljestä. Matkustamiseen liittyvissä polttoaineostoissa hiilidioksidipäästöt ovat kuitenkin suhteessa suurimmat euromääräisiin ostoihin.

ICT-palveluiden ja -tuotteiden eli Valtorin osuus oli lähes 17 %.

Kolmanneksi suurin aluehallintovirastojen hiilijalanjälkeä kasvattava toimittaja oli Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet, jonka osuus oli lähes 6 %.

Matkustus

Hiilijalanjäljen muodot muuttuvat, kun paperin käyttö vähenee ja hybridityö yleistyy. Aluehallintovirastolaiset tekevät työnsä paljolti etätyöpisteissä, työmatkaliikenne vähenee ja paperia ei enää käytetä juurikaan. Tyypillisesti aluehallintovirastolaiset matkustavat esimerkiksi tarkastustoiminnassaan.

Vuosina 2020 ja 2021 näkyvät tilastoissakin koronapandemian aiheuttamat matkustamisen rajoitteet. Kokousmatkustamisemme on vähentynyt, kun videoneuvottelukäytännöt ovat yleistyneet.

Virka-ajoja teemme paljon henkilöautoilla, sillä tarkastustoiminnan kannalta julkinen liikenne ei usein ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista. Toimialueemme on koko Suomi, haja-asutusalueita myöten.

Lentomatkoja teemme virkatyössä suhteellisen vähän. Niistäkin valtaosa on välillä Rovaniemi–Helsinki tai Oulu–Helsinki, joissa lennot ovat perusteltuja myös päivitetyn valtion matkustusstrategian mukaisesti.

Junaa käytämme paljon, sillä matkan aikana on helppoa työskennellä.

Virka-autokantamme on vähentynyt lähivuosina. Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin hengessä hankimme jatkossa yhä enemmän ladattavia tai päästöttömiä ajoneuvoja.

Avien matkustuksen lukuja vuonna 2022:

- matkapäiviä noin 14 300 kpl
- ajettuja kilometrejä noin 508 000 km
- lentomatkoja noin 450 kpl
- hotelliyöpymisiä noin 1 800 kpl

Raportin laadinnasta

Aloitimme vastuullisuusraportointiin liittyvän työmme vuonna 2021. Tunnistimme ne YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet, jotka ovat toiminnassamme olennaisimpia ja joihin voimme omalla toiminnallamme vaikuttaa eniten. Aluehallintovirastojen ylijohtajat hyväksyivät vastuualueillamme tunnistetut ja valitut tavoitteet. Vastuullisuusraporttia vuodesta 2021 emme kirjoittaneet koronaepidemian, Ukrainan kriisin ja hoitajalakon vaatiessa paljon aikaamme ja resurssejamme. Siirsimme ensimmäisen raportin koskemaan vuotta 2022.

Toteutimme vastuullisuusraporttimme Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaan. Raporttimme valmistui yhteistyössä virastojen vastuualueiden kanssa. Valmistelua koordinoi aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut - vastuualueemme.

Kunkin substanssivastuualueen johto valitsi oman toimialansa raportoitavat tavoitteet ja määritteli raportoinnissa käytettävät mittarit. Valitut tavoitteet kuvaavat parhaiten vastuualueen tehtäväkenttää tai tietyn toimialan tehtäviä.

Aloitimme varsinaisen raporttimme työstämisen vastuualuekohtaisilla työpajoilla. Sen jälkeen työstimme kuvaukset valitsemistamme tavoitteista, alatavoitteista ja tapausesimerkeistä. Valitsimme tapausesimerkeiksi ne, jotka kuvaavat parhaiten edistystä kohti vastuullisuustavoitteen saavuttamista.

Ylijohtajat käsitelivät vastuullisuusraportin kokouksessaan 14.6.2023.

Laadimme vastuullisuusraporttimme jatkossa vuosittain. Seuraamme tavoitteidemme toteutumista. Lisäksi tarkastelemme, onko vastuualueillamme tarvetta tarkentaa valittuja tavoitteita tai mittareita.